

Ewa Olszowy

"Rok Wiary : dokumenty i przewodniki po drodze wiary" : wystawa przygotowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego : Katowice, kwiecień-sierpień 2013 roku

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1 (38), 246-250

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EWA OLSZOWY¹

***ROK WIARY. DOKUMENTY I PRZEWODNIKI
PO DRODZE WIARY.***
**WYSTAWA PRZYGOTOWANA PRZEZ BIBLIOTEKĘ
TEOLOGICZNĄ UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
(Katowice, kwiecień-sierpień 2013 roku)**

Ważnym wydarzeniem obchodzonym w Kościele katolickim był Rok Wiary (11 października 2012 – 24 listopada 2013). Jego rozpoczęcie łączyło się z pięćdziesiątą rocznicą otwarcia Soboru Watykańskiego II oraz dwudziestą rocznicą ogłoszenia przez bł. Jana Pawła II *Katechizmu Kościoła Katolickiego*. Papież Benedykt XVI, zapowiadając Rok Wiary w Liście apostolskim *Porta fidei*, napisał: „Cenną i niezbędną pomocą w systematycznym poznawaniu treści wiary jest dla wszystkich *Katechizm Kościoła Katolickiego*. (...) Rok Wiary powinien być wyrazem wspólnego zobowiązania do odkrycia na nowo i zgłębiania podstawowych treści wiary, których systematyczna i organiczna synteza znajduje się w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*”. Z kolei w *Nocie zawierającej wskazania duszpasterskie na Rok Wiary* wydanej przez Kongregację Nauki Wiary czytamy: „Pożądane jest, by z odnowionym zapałem był propagowany i rozprowadzany *Katechizm Kościoła Katolickiego* bądź inne pomoce odpowiednie dla rodzin, prawdziwych kościołów domowych i pierwszych miejsc przekazywania wiary”. Włączając się w realizację tego

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

postulatu, Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach przygotowała wystawę zatytułowaną *Rok Wiary. Dokumenty i przewodniki po drodze wiary*, której celem było zaprezentowanie zarówno historycznych, jak i współczesnych wydawnictw służących odkrywaniu i kształtowaniu wiary.

Wśród wszystkich znajdujących się na ekspozycji materiałów należy wyróżnić trzy grupy: dokumenty Kościoła oraz inne materiały dotyczące Roku Wiary, publikacje naukowe traktujące o wierze oraz tytułowe przewodniki – katechizmy i modlitewniki.

Wystawę otwierały dokumenty Kościoła powszechnego i lokalnego związane z Rokiem Wiary, w tym wspomniane: *Porta fidei* oraz *Nota zawierająca wskazania duszpasterskie na Rok Wiary*, z propozycjami działań duszpasterskich w celu lepszego poznania treści wiary na płaszczyźnie Kościoła powszechnego, Konferencji Biskupów, w diecezjach oraz w parafiach, wspólnotach, stowarzyszeniach i ruchach. Ponadto zaprezentowano teksty homilii papieża Benedykta XVI: wygłoszonej podczas Eucharystii inauguracyjnej XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów na temat *Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej* (7 października 2012 roku) oraz *Rok Wiary pielgrzymką po pustyniach świata* (11 października 2012 roku). Z dokumentów Kościoła w Polsce należy wymienić *Słowo Prymasa Polski na inaugurację Roku Wiary*. Kalendarium wydarzeń ilustrował natomiast *Program obchodów Roku Wiary* oraz *Ogólnopolskie przedsięwzięcia duszpasterskie związane z „Rokiem Wiary” 2012/13* zredagowane przez Komisję Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski.

W kolejnej gablocie znalazły się publikacje książkowe przygotowane specjalnie z okazji Roku Wiary oraz wybrane artykuły z prasy katolickiej i z naukowych czasopism teologicznych zainspirowane tym wydarzeniem. W tekstach tych omawiano szeroko list *Porta fidei*, motywacje ogłoszenia Roku Wiary, a także osiągnięcia Soboru Watykańskiego II. Przede wszystkim jednak wyjaśniano wiele kwestii dotyczących wiary, często również relacji wiary i nauki. Warto zaznaczyć, że część z tych tekstów stanowiła rezultat sympozjów poświęconych tematyce wiary w myśl zalecenia Kongregacji Nauki Wiary wyrażonego słowami: „Pożądane będzie nawiązanie kontaktu ze światem nauki i kultury i stwarzanie nowych okazji do twórczego

dialogu wiary i rozumu poprzez sympozja, kongresy i dni studyjne, zwłaszcza na uniwersytetach katolickich”.

Ekspozycja stała się także okazją do przypomnienia najważniejszych dwudziestowiecznych dzieł teologicznych omawiających zagadnienia wiary. Wśród nich znalazły się przede wszystkim dokumenty bł. Jana Pawła II: encyklika *Fides et ratio* oraz katechezy: *Wierzę w Boga Ojca Stworzyciela, Wierzę w Jezusa Chrystusa odkupiciela, Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela*. Ponadto zaprezentowano publikacje autorstwa wybitnych teologów XX wieku, m.in. Karla Rahnera, Hansa Ursa von Balthasara, Tihaméra Tótha, Bernarda Sesboué, Jeana Guittona, Stanisława Celestyna Napiórkowskiego. Nie zabrakło również dokumentów źródłowych, w tym *Breviarium fidei. Wybór doktrynalnych wypowiedzi Kościoła oraz Katechizmu Kościoła Katolickiego* z 1992 roku.

Zasadniczą część wystawy tworzyły jednak tzw. przewodniki na drodze wiary, w większości były to katechizmy oraz modlitewniki. Zaprezentowano przykłady najcenniejszych wydań katechizmów znajdujących się w zbiorach Biblioteki Teologicznej. Z łacińskich wydań należy wymienić dziewiętnastowieczne dzieła: *Catechismus Romanus ex decreto Concilii Tridentini et Pii V. Pont. Max iussu editus* (Vratislaviae 1837) oraz *Catechismus ex decreto Concilii Tridentini ad parochos, Pii V. et Clementis XIII. Pon. Max.* (Regensburg 1896) pochodzący z księgozbioru ks. Jana Kudery, ponadto *Catechismus catholicus* autorstwa kard. Piotra Gaspariego (Vaticanae 1930) oraz jego polski przekład wydany w Londynie w 1944 roku. Z polskich wydań przykłady katechizmów stanowiły: *Katechizm rzymski według uchwały Św. Soboru Trydenckiego dla Plebanów ułożony...*, t. 3 (Jasło 1886), *Katechizm rzymsko-katolicki większy ułożony przez Josepha Deharbego* (Poznań 1901), *Katolicki katechizm ludowy stosownie do potrzeb czasu i pedagogicznie opracowany przez ks. Prof. Franciszka Spiralo* (Mikołów 1927) i *Katechizm katolicki dla wierznych i szkół* Teofila Bromboszcza (Katowice 1925). Wyeksponowano również zagraniczne katechizmy: wydanie włoskie *Catechismo della Chiesa Cattolica* (Città del Vaticano 1992) oraz *Catechismo liturgico. Corso completo di lezione di S. Liturgia ad uso dei seminaria e del ven. clero*, t. 1-2 (Rovigo 1921) autorstwa Luigi Barina. Dodatkowo

na wystawie przedstawiono egzemplarze polskich katechizmów diecezjalnych.

Oprócz katechizmów istotną rolę w pogłębianiu i realizacji wiary odgrywają książki modlitewne. Zawarte w nich modlitwy, pieśni religijne, rozważania katechizmowe stanowią niejako codzienne kompendium podstawowych prawd wiary zaspokajające potrzeby wiernych. Ze względu na dużą liczbę wydań współczesnych na wystawie wyeksponowano dziewiętnastowieczne oraz przedwojenne wydania modlitewników. Najstarszy z nich to *Książka modlitewna i kancyonał dla pospolitego ludu katolickiego na potrzebę podczas nabożeństw w kościele, w domu i przy pogrzebach* (Opole 1835). Kolejne wydania pochodziły z końca XIX wieku, m.in.: *Kancyonał katolicki i razem Książka modlitewna wydana przez śp. X. Antoniego Janusza* (Cieszyn 1891), *Drogi kalwaryjskie czyli Książka do nabożeństwa służąca dla użytku pobożnych Kalwarję Zebrzydowską zwiedzających z dodatkiem historii o cudownym obrazie M. Boskiej oraz historii klasztoru i kościoła* ułożona przez Stefana Podworskiego (Kraków 1892) oraz wydany przez ks. Józefa Kühna, dziekana i proboszcza Gliwic, *Katolik w modlitwie czyli Książka do nabożeństwa oraz śpiewnik kościelny* (Gliwice 1893). Uwagę zwracała *Skarbnica odpustów modlitewnych i uczynkowych* Augustyna Arndta (Królewska Huta 1901) oraz monumentalne dzieło ks. Adama Reinera objaśniające Ofiarę Eucharystyczną: *Ofiara Mszy Św. w tajemnicach i cudach* (Mikołów – Warszawa [1904]). Na wystawie zaprezentowano także jeden z najbardziej znanych modlitewników, który doczekał się już kilkudziesięciu wydań oraz bogatego omówienia w literaturze naukowej, czyli *Droge do nieba* autorstwa ks. Ludwika Skowronka (Racibórz 1903).

Bogaty zbiór modlitewników pozwolił na wyodrębnienie książek modlitewnych przeznaczonych do użytku dla poszczególnych grup wiernych, takich jak: alumni, zakonnice, harcerze i żołnierze. W tym zbiorze na szczególne wyróżnienie zasługuje spisany przez Mateusza Lissa *Magazyn duchowny czyli Modlitwy i pieśni dla chrześcijańsko-katolickich górników z różnych ksiąg nabożnych zebrane* (Bytom 1889).

Ogromne znaczenie dla kształtowania i rozwoju życia duchowego chrześcijanina ma rodzina. Dlatego też organizatorzy wysta-

wy zaprezentowali pomoce duszpasterskie prowadzące rodziny do wzrastania w wierze. Znalazły się tu katechizmy przygotowujące do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej oraz modlitewniki dla dzieci reprezentowane przez następujące wydawnictwa: *Katechizm rzymsko-katolicki dla dzieci gotujących się do spowiedzi i Komunii Świętej* ks. Franciszka Kirchniawy (Katowice 1908), *Katechizm polskiego dziecka* Władysława Bełzy (Lwów 1912), *Katechizm katolicki dziecka polskiego* (Londyn 1963) oraz *Modlitewnik dla dzieci* (Katowice 1935) ułożony przez ks. Aleksego Siarę i Michalinę Janoszanę. Ponadto zamieszczono przykłady katechizmów małżeńskich, w tym *Katechizm małżeństwa chrześcijańskiego według encykliki „Casti connubii”* Artura Vermeerscha (Poznań 1932) i *Katechizm małżeński* Stanisława Bełcha (Londyn 1962).

Wystawa, prezentowana w gmachu Wydziału Teologicznego UŚ od kwietnia do sierpnia 2013 roku, dzięki bogatej i różnorodnej literaturze zgromadzonej przez lata w Bibliotece Teologicznej stała się jednocześnie zaproszeniem do odnowy wiary dzisiaj oraz do refleksji nad wiarą i pobożnością minionych i przyszłych pokoleń.